

Käräjäsihteerin menettelyä koskeva syyteharkinta

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 1.7.2020 osoittamassaan kirjoituksessa pyytänyt tutkimaan Helsingin käräjäoikeuden käräjäsihteeri A:n menettelyn asiassa, jossa tämä oli ratkaissut asian E 20/19616 yksipuolisella tuomiolla, vaikka vastaajana ollut kantelija oli vastannut kanteeseen määrääjassa.

Kirjoituksessaan kantelija on tuonut esille, että perusteettomalla yksipuolisella tuomiolla ja siitä aiheutuneella maksuhäiriömerkinnällä voi olla hänelle erityistä merkitystä, sillä asianajajana hän harjoittaa luvanvaraista ammattia, jossa yksi edellytyksistä on taloudellinen riippumattomuus. Lisäksi kantelija on tuonut muun ohella esille, että käräjäsihteerin menettelystä on aiheutunut hänelle tuntuva taloudellista vahinkoa. Mikäli asiaa käsitellään oikeudessa, kantelijalla on asiassa asianomistajana vaatimuksia.

ESITUTKINTA

Kun alustavan selvityksen perusteella käräjäsihteeri A:ta oli syytä epäillä rikoksesta, olen 14.9.2021 pyytänyt Keskusrikospoliisia toimittamaan asiassa esitutinnan.

Asian esitutkinta siirrettiin 22.9.2021 Helsingin poliisilaitokselle. Helsingin poliisilaitos suoritti asiassa esitutinnan. Esitutkintapöytäkirja 5500/R/48060/21 toimitettiin oikeuskanslerinvirastoon 2.5.2022.

RATKAISU

Arviointi

Sovellettavat säännökset

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Virkamieslain 4 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä säädetään niin sanotuista summaarisista riita-asioista.

Tuomioistuinlain 19 luvun 6 §:ssä säädetyn edellytyksin käräjäoikeuden laamanni voi kirjallisesti määrätä käräjäoikeuden kansliahenkilökuntaan kuuluvan antamaan yksipuolisia tuomioita oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetuissa asioissa. Pykälän 3 momentin mukaan päällikkötuomari voi kirjallisesti määrätä kansliahenkilökuntaan kuuluvan antamaan haasteita ja todistuksia, suorittamaan tiedoksiantoja sekä muita lainkäyttöasioiden valmisteluun, käsittelyyn tai täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

Riita-asian ratkaisemisesta valmistelua jatkamatta on säädetty oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n 1 momentissa seuraavaa:

Jos vastaaja, jota on kehoitettu vastaamaan kirjallisesti asiassa, jossa sovinto on sallittu,

- 1) ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa tai
- 2) ei ole esittänyt vastauksessaan kanteen vastustamiselle perustetta tai vetoa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen,

asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla.

Perustuslain 110 §:n 1 momentin mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai oikeusasiamies. Nämä voivat ajaa syytettä tai määrätä syytteen nostettavaksi myös muussa laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa.

Tapahtumatiedot

Helsingin kärjäoikeudessa on 21.4.2020 tullut vireille oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaisena summaarisena riita-asiana velkasuhteeseen perustuvaa saatavaa koskeva asia E 20/19616. Kärjäsihteeri A on antanut asiassa 25.5.2020 päivätyn haasteen, jossa vastaajaa on kehoitettu toimittamaan vastaus kanteeseen kärjäoikeuden kansliaan 14 päivän kuluessa haasteen tiedoksiannosta. Vastausta kanteeseen on pyydetty uhalla, että kärjäoikeus voi ratkaista asian kantajan vaatimuksen mukaisesti, mikäli vastausta ei toimiteta määräajassa.

Haaste on annettu vastaajalle tiedoksi 5.6.2020. Vastaaja on lähettänyt samana päivänä kärjäoikeuden virastosähköpostiin vastauksen kanteeseen, jossa hän on vastustanut kannetta.

Vastaajan toimittama vastaus on kärjäoikeudessa siirretty kärjäsihteeri A:n sähköpostikansioon. A ei ole huomannut kyseistä sähköpostia. A on kertonut virheeseen vaikuttaneen osaltaan sen, että hänelle siirretty kyseinen sähköposti oli kärjäoikeudessa avattu eikä päivystäjä ollut merkinnyt avattua viestiä kärjäoikeuden ohjeiden mukaisesti tilaan ”ei luetut”. A on todennut, että hänen olisi tullut tarkastaa kaikki sähköpostit, mutta jatkuvan kiireen ja sähköpostitulvan takia se on jäänyt tekemättä. Lisäksi hän on kertonut, että kiireeseen vaikutti osaltaan koronapandemista johtuneet kärjäsihteerien työtehtävien uudelleenjärjestelyt kärjäoikeudessa keväällä 2020.

Kärjäsihteeri A on antanut asiassa 29.6.2020 yksipuolisen tuomion nro 20/38546, jossa vastaaja on veloitettu maksamaan kantajalle tämän vaatimuksen mukaiset määrät. Ratkaisun perusteluna on ollut se, että vastaaja ei ole vastannut kanteeseen määräajassa.

Kun kärjäsihteeri A on 1.7.2020 saanut tiedon virheestään, niin hän on ollut puhelimitse ja sähköpostitse yhteydessä kantajan asiamieheen. A on ilmoittanut asiassa tapahtuneesta virheestä ja pyytänyt, ettei asiaa viedä virheen johdosta ulosottoon ja maksuhäiriömerkintä poistetaan välittömästi. Kantajan asiamies on samana päivänä ilmoittanut, että asiaa ei viedä ulosottoon ja maksuhäiriömerkintä on pyydetty poistamaan.

Vastaaja on toimittanut Helsingin hovioikeudelle 1.7.2020 täytäntöönpanokieltoa ja tuomiovirhekantelua koskevan hakemuksen sen johdosta, että Helsingin kärjäoikeus oli antanut yksipuolisen tuomion, vaikka vastaaja oli vastannut kanteeseen.

Helsingin hovioikeus on 2.7.2020 (S 20/1397) jättänyt tutkimatta kantelun ja täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen, koska kantelun kohteena oleva yksipuolinen tuomio on ollut mahdollista saattaa kärjäoikeuden tutkittavaksi takaisinsaantihakemuksella eikä tuomio ole ollut siten lainvoimainen.

Käräjäsihteerin menettelyn arviointi

Käräjäsihteerin A on oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n vastaisesti ratkaissut asian E 20/19616 valmistelua jatkamatta yksipuolisella tuomiolla, vaikka vastaaja oli antanut pyydetyn vastauksen määräajassa ja esittänyt vastauksessaan perusteen kanteen vastustamiselle. Virhe on johtunut siitä, että A ei ollut riittävän huolellisesti tarkistanut sähköpostikansiota, johon vastaajan toimittama vastaus oli käräjäoikeudessa ohjattu. Siten A on laiminlyönyt virkamieslain 4 luvun 14 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuutensa suorittaa virkatehtävänsä asianmukaisesti.

Rikoslain 40 luvun 10 §:n nojalla tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan virkamies, joka virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännöstä ilmenee, että vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista ([KKO 2020:78](#), kohta 19 ja [KKO 2022:31](#), kohta 8).

Käsiteltävässä asiassa käräjäsihteerin on menetellyt virheellisesti tehtäviensä ydinalueella lainkäyttöasiaa ratkaistessaan. Hänen menettelynsä on loukannut vastaajan perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattua oikeutta saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Virheellisestä yksipuolisesta tuomiosta ja maksuhäiriömerkinnästä saattaa aiheutua vastaajalle merkittävää vahinkoa. Menettely on ollut omiaan vaarantamaan luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Toisaalta menettelyn vähäisyyttä rikosoikeudellisesti arvioituna puoltaa se, että asiassa kyse on ollut yksittäisestä huolimattomuudesta tehdystä virheestä, johon on käräjäsihteerin kertoman mukaan vaikuttanut osaltaan se, ettei hänelle ohjattuun sähköpostiin ollut tehty käräjäoikeudessa ohjeiden mukaista merkintää. Virheellisessä yksipuolisessa tuomioissa ei ole ollut kyse erityisen merkittävästä summasta vaan asia on koskenut 60 euron pysäköintivalvontamaksua ja tähän liittyviä muita kuluja. Saatuaan tiedon virheestään käräjäsihteerin on välittömästi pyrkinyt estämään virheen haitallisia vaikutuksia eikä saatavaa ole viety perintään ja maksuhäiriömerkintä on poistettu. Mikään ei viittaa siihen, että käräjäsihteerin olisi suhtautunut virkavelvollisuuksiinsa välinpitämättömästi.

Vastaajalle on kerrottu tieto mahdollisuudesta hakea takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon. Tämä on ilmennyt myös hovioikeuden 2.7.2020 vastaajan kanteluun antamasta ratkaisusta. Kärjäsihteerin syyksi ei voida lukea sitä, mikäli vastaaja ei ole hakenut takaisinsaantia. Vastaajana asiassa ollut kantelija on esitutkinnassa asianomistajana kuultuna ilmoittanut, ettei hänellä ole kärjäsihteeriiä kohtaan rangaistus- tai vahingonkorvausvaatimuksia.

Lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta kärjäsihteerii A:n menettely olisi suoritettuna esitutkinnan perusteella edellä esitettyyn nähden rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen.

A on pahoitellut asiassa tapahtunutta inhimillistä virhettä.

Toimenpiteet

Helsingin kärjäoikeuden kärjäsihteerii A on menetellyt asiassa lainvastaisesti hyväksymällä kanteen yksipuolisella tuomiolla, vaikka vastaaja oli antanut pyydetyn vastauksen määräajassa ja esittänyt vastauksessaan kanteen vastustamiselle perusteen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa on säädetty, että jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjäsihteerii A:lle huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi kärjäsihteerii A:lle, Helsingin kärjäoikeuden laamannille, esitutkinnassa asianomistajana kuullulle kantelijall sekä esitutkinnan suorittaneelle Helsingin poliisilaitokselle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki